

Sygn. akt: I C 648/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2022 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: sędzia Juliusz Ciejek

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Kosowska

po rozpoznaniu w dniu 15 lutego 2022 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **P. D. i A. D.**

przeciwko (...) **Bank (...) w W. prowadzącemu w Polsce działalność za pośrednictwem oddziału (...) Bank (...) (Spółki Akcyjnej) Oddziału w Polsce**

o zapłatę i ustalenie

I. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 381.268,97 (trzysta osiemdziesiąt jeden tysięcy dwieście sześćdziesiąt osiem 97/100) (...) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 14 sierpnia 2020 r. do dnia zapłaty,

I. ustala, że umowa kredytu mieszkaniowego nr (...) zawarta dnia 23 października 2008 r. wraz z aneksem z dnia 3 grudnia 2008 r. jest nieważna,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powodów tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 11.834 (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery) zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, w tym kwotę 10.834 (dziesięć tysięcy osiemset trzydzieści cztery) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 648/20

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 31 sierpnia 2020 r. przeciwko (...) Bank (...) (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce, powodowie P. D. i A. D. wnieśli o:

1) zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kwoty 381.122,51 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 14 sierpnia 2020 r. do dnia zapłaty,

2) zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w zapłacie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty,

ewentualnie, w razie nieuwzględnienia roszczenia o zapłatę wnieśli o:

3) ustalenie, że umowa kredytu mieszkaniowego nr (...) spłacanego w ratach malejących kapitałowo-odsetkowych udzielonego w walucie (...), zawarta dnia 23 października 2008 r. wraz z aneksem nr (...) z dnia 3 grudnia 2008 r. pomiędzy powodami, a pozwanym jest nieważna.

W uzasadnieniu swoich żądań powodowie wskazali, że jako konsumenci zawarli z pozwanym bankiem umowę kredytu udzielonego w walucie (...) z przeznaczeniem na zakup nieruchomości w celu zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych. Zawierając umowę powodom nie został wytłumaczony mechanizm działania umowy kredytu udzielanego w walucie wymiennej, jak również nie otrzymali jasnych i zrozumiałych informacji na temat sposobu kształtowania wysokości kursu pozwanego w bankowej „ Tabeli Kursów walut w (...) Bank (...) S.A. ” oraz ryzyka kursowego i jego wpływu na wysokość zadłużenia powodów względem pozwanego. W ocenie powodów umowa jest nieważna w całości na podstawie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 353⁽¹⁾ k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 i 4 prawa bankowego poprzez rażące przekroczenie granic swobody umów, wyznaczającej naturę i istotę stosunku obligacyjnego jakim jest umowa kredytu oraz brak tożsamości między kwotą środków pieniężnych oddanych do dyspozycji kredytobiorców oraz kwotą, jaką kredytobiorcy zobowiązani są zwrócić pozwanemu bankowi wraz z odsetkami. Ewentualnie, na podstawie art. 385⁽¹⁾ § 2 k.c. w zw. z art. 3 i 4 Dyrektywy Rady (...) z dnia 05.04.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich w zw. z art. 69 ust. 1 prawa bankowego w zw. z art. 58 § 1 k.c. z uwagi na abuzywność klauzul waloryzacyjnych, które nie wiążą powodów jako konsumentów, po których wyeliminowaniu z umowy, dalsze wykonywanie umowy nie jest możliwe. Roszczenie powodów o zapłatę stanowi sumę nienależnych świadczeń, jakie powodowie przekazali pozwanemu tytułem spłat rat kapitałowo-odsetkowych oraz odsetek karnych w okresie od dnia 31.08.2010 r. do dnia 06.04.2020 r. Jako podstawę prawną żądania wskazali przepis art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Ponadto, powodowie wskazali, że w przypadku uznania, że pozwany nie jest bezpodstawnie wzbogacony względem powodów, powodowie na podstawie art. 189 k.p.c. żądają ustalenia nieważności umowy. Powodowie kwestionowali następujące postanowienia umowy zawarte w § 2 pkt 1 tabeli, § 13 ust. 3, § 6 ust. 2 pkt 6, § 15 ust. 3 oraz postanowienia § 7 ust. 3, § 17 ust. 6 i 7, § 18 ust. 6, § 19 ust. 9 Regulaminu P. Osobistej dla klientów (...) (...) w (...) Bank (...) Spółka Akcyjna (dalej: regulamin) (k. 4-21).

Pozwany wniósł o odrzucenie pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt. 3 k.p.c. z uwagi na brak zdolności sądowej pozwanego oraz o oddalenie powództwa w całości. Ponadto, pozwany wniósł o zasądzenie od powodów na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, według norm przepisanych.

Pozwany przyznał, że strony łączy umowa o kredyt hipoteczny denominowany kursem waluty obcej. Na podstawie umowy pozwany oddał do dyspozycji kredytobiorcy wskazaną w niej kwotę na określony w niej cel. Strony zawarły aneks do umowy, który umożliwił stronie powodowej spłatę rat kredytu bezpośrednio w walucie (...), z pominięciem tabel kursowych banku. Pozwany zaprzeczył, aby stronie powodowej na etapie poprzedzającym zawarcie umowy nie przedstawiono pełnej i prawidłowej informacji na temat mechanizmu i parametrów waloryzacji kredytu oraz na temat ryzyka kursowego wiążącego się z zawarciem umowy o kredyt mieszkaniowy waloryzowany walutą obcą. Powodowie mieli swobodę w zapoznaniu się treścią i mogli wpływać na jej treść oraz mieli możliwość negocjowania warunków umowy w trakcie trwania procedury kredytowej. Postanowienia dotyczące klauzuli waloryzacyjnej zostały między stronami indywidualnie uzgodnione. Zawarta umowa jest ważna i skuteczna, a tym samym wiąże powodów. Treść umowy nie została ukształtowana w sposób niejednoznaczny, a także sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający interesy strony powodowej. Pozwany nie miał możliwości dowolnego kształtowania tabeli kursowej. Pozwany podniósł, że powodowie nie mają interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie, ponieważ powodowie mogą posłużyć się dalej idącym środkiem prawnym tj. żądaniem zapłaty. Nie może zostać zwrócone świadczenie uiszczone przez kredytobiorcę w sytuacji, gdy jest on nadal dłużnikiem banku i to w znacznych rozmiarach. Pozwany w takiej sytuacji nie jest bezpodstawnie wzbogacony, a wobec tego i żądanie zwrotu jakiegokolwiek kwoty jest bezzasadne. Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń dochodzonych przez powodów.

(k. 156-179)

Powodowie pismem z dnia 9 lipca 2021 r. wskazali, że pozwanym w niniejszej sprawie jest (...) Bank (...) z siedzibą w W., prowadzący w Polsce działalność gospodarczą za pośrednictwem oddziału: (...) Bank (...) (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce. Powodowie jednocześnie dokonali modyfikacji żądania pozwu w ten sposób, że wnieśli o:

1. zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwoty 381.122,51 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 14 sierpnia 2020 r. do dnia zapłaty ewentualnie zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwoty 190.561,25 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 14.08.2020 r. do dnia zapłaty,

2. ustalenie, że umowa kredytu mieszkaniowego nr (...) zawarta dnia 23 października 2008 r. wraz z aneksem nr (...) z dnia 3 grudnia 2008 r. pomiędzy powodami, a pozwanym jest nieważna w całości,

3. zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w zapłacie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, ewentualnie zasądzenie tych kosztów na rzecz każdego z powodów,

ewentualnie, w razie nieuwzględnienia ww. roszczeń wniosli o:

4. zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kwoty 394.107,36 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 14 sierpnia 2020 r. do dnia zapłaty (ewentualnie od pozwanego na rzecz każdego z powodów kwoty 197.053,68 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 14 sierpnia 2020 r. do dnia zapłaty) oraz ustalenie, że powodów nie wiążą (są bezskuteczne wobec powodów) następujące postanowienia umowy kredytu mieszkaniowego nr (...) zawartej dnia 23 października 2008 r. wraz z aneksem nr (...) z dnia 3 grudnia 2008 r. oraz regulaminu: § 2 pkt. 1 tabeli, § 13 ust. 3, § 6 ust. 2 pkt 6, § 15 ust. 3 umowy oraz § 7 ust. 3, § 17 ust. 6 i 7, § 18 ust. 6, § 19 ust. 9 regulaminu,

5. zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w zapłacie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, ewentualnie zasądzenie tych kosztów na rzecz każdego z powodów (k. 380- 391).

Pozwany pismem z dnia 23.08.2021 r. wniósł o oddalenie powództwa i podtrzymał dotychczasowe stanowisko, twierdzenie i wnioski (k. 400-404).

Sąd postanowieniem z dnia 9 listopada 2021 r. odmówił odrzucenia pozwu (k. 418).

Powodowie pismem z dnia 27.12.2021 r. dokonali rozszerzenia powództwa w ten sposób, że wniosli o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwoty 381.268,97 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 14 sierpnia 2020 r. do dnia zapłaty ewentualnie zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwoty 190.634,48 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 14.08.2020 r. do dnia zapłaty (k. 428).

Pozwany pismem z dnia 24.01.2022 r. wniósł o zwrot pisma powodów z dnia 27.12.2021 r., a ponadto o oddalenie powództwa i podtrzymał dotychczasowe stanowisko, twierdzenie i wnioski (k.439-443).

Sąd ustalił, co następuje:

Po otrzymaniu przez powodów pozytywnej decyzji kredytowej, w dniu 23 października 2008 r. powodowie, jako konsumenci, zawarli z pozwanym (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. umowę o kredyt mieszkaniowy nr (...). Ich celem było uzyskanie środków na zakup domu mieszkalnego.

Zgodnie z umową Bank udzielił powodom kredytu w kwocie 603.729,71 CHF na zakup domu mieszkalnego (§ 1 ust. 1 i 2 oraz § 2 ust. 1 umowy). Zgodnie z § 2 ust. 1 umowy wypłata kredytu miała nastąpić w złotych według kursu kupna danej waluty zgodnie z obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia Kredytu/Transzy Kredytu Tabelą Kursów walut w (...) Bank (...) S.A. Kredyt miał zostać uruchomiony po spełnieniu warunków określonych w § 6 ust. 2 umowy. Jednym z warunków było zainwestowanie wymaganego wkładu własnego, przy czym w przypadku kredytu na zakup nieruchomości, wysokość wniesionego wkładu własnego nie mogła być niższa niż różnica pomiędzy kwotą

kredytu wyrażoną w złotych przeliczoną wg kursu kupna waluty zgodnie z obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia kredytu/transzy kredytu Tabelą Kursów w (...) Bank (...) S.A. i ceną nabycia nieruchomości (§6 ust. 2 pkt 6 umowy).

Tabela kursów została określona jako Tabela kursów walut dla dewiz w (...) Bank (...) Spółka Akcyjna (§ 2 pkt 27 regulaminu). Zgodnie z § 7 ust. 3 regulaminu dla pożyczki udzielonej w walucie obcej: (...), EUR lub USD, a wypłacanej w złotych Bank stosuje następujące kursy walut:

- 1) dla uruchomienia pożyczki – kurs kupna danej waluty zgodnie z obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia P. Tabelą Kursów,
- 2) dla spłaty zobowiązań z tytułu pożyczki (kapitał i odsetki) – kurs sprzedaży danej waluty, zgodnie z obowiązującą w Banku w momencie spłaty zobowiązania Tabelą Kursów, z zastrzeżeniem postanowień § 18 ust. 5 i 6 regulaminu,
- 3) dla kwoty prowizji przygotowawczej, opłaty z tytułu ubezpieczenia pożyczki, ubezpieczenia pożyczkobiorcy na życie oraz innych zobowiązań wynikających z umowy pożyczki, nie wymienionych w pkt 1) i 2) powyżej, Bank stosuje kursy waluty wg zasad określonych w umowie pożyczki.

Zgodnie z § 18 ust. 5 regulaminu pożyczka mogła być spłacana w walucie, w której została udzielona. Zaś § 18 ust. 6 regulaminu stanowił, że w przypadku pożyczki udzielonej w (...)/EUR/USD i spłacanej w PLN, kapitał, odsetki oraz inne zobowiązania z tytułu pożyczki, poza prowizją przygotowawczą, opłatami z tytułu ubezpieczenia spłaty pożyczki i na życie pożyczkobiorcy, wyrażone w walucie obcej, spłacane będą w złotych jako równowartość kwoty (podanej w walucie) przeliczonej według kursu sprzedaży odpowiedniej waluty obcej, obowiązującym w Banku w dniu spłaty.

Okres kredytowania ustalono od 23.10.2008 r. do 31.10.2028 r. (§ 2 ust. 2 umowy). Raty spłaty określono jako malejące raty kapitałowo-odsetkowe. Raty miały być płatne w ostatni dzień roboczy każdego miesiąca. Kredyt miał zostać spłacony w 240 ratach, z czego 239 rat w wysokości 2.516,00 CHF, a ostatnia rata w kwocie 2.405,71 CHF (§ 2 ust. 16-19 umowy). Zgodnie z § 13 ust. 3 umowy w przypadku kredytu udzielonego w (...)/EUR/USD, a spłacanej w PLN, kapitał, odsetki oraz inne zobowiązania z tytułu kredytu, poza prowizją przygotowawczą, opłatami z tytułu ubezpieczenia spłaty Kredytu i na życie kredytobiorcy, wyrażone w walucie obcej spłacane będą w złotych jako równowartość kwoty (podanej w walucie) przeliczonej według kursu sprzedaży odpowiedniej waluty obcej, obowiązującym w Banku w dniu spłaty. Regulamin w § 19 ust. 9 przewidywał, że kursy kupna i sprzedaży waluty stosowane przez Bank w sytuacji spłaty pożyczki z konta osobistego lub konta walutowego, określane są w Tabeli obowiązującej w Banku w momencie dokonywania zapłaty należności.

Oprocentowanie kredytu ustalono jako zmienne i stanowiące sumę marży umownej 2,50 punktów procentowych oraz stopy referencyjnej LIBOR 1M odpowiedniej dla waluty kredytu. Na dzień sporządzenia umowy oprocentowanie wynosiło 5,50% (§ 2 ust. 3 umowy oraz § 12 ust. 1 umowy). Umowa w § 2 ust. 20 przewidywała podwyższone oprocentowanie, na które składał się LIBOR (1M) + marża umowna + 7,00%. Zgodnie z § 2 ust. 7 rzeczywista roczna stopa procentowa wynosiła 6,37%.

Spłata kredytu została zabezpieczona poprzez ustanowienie hipoteki zwykłej w kwocie 603.729,71 CHF zabezpieczającą kwotę kapitału kredytu oraz hipoteki kaucyjnej w kwocie 181.118,91 CHF zabezpieczającą kwotę odsetek od kredytu oraz kwotę wszelkich należności Banku wynikających z umowy kredytu (§ 5 ust. 1 umowy). Ponadto, w § 5 ust. 2-4 wskazano, na następujące zabezpieczenia spłaty kredytu: cesję praw z umowy ubezpieczenia od ognia i zdarzeń losowych nieruchomości, ubezpieczenie spłaty kredytu oraz ubezpieczenie niskiego wkładu.

Kredyt mógł zostać przewalutowany na wniosek kredytobiorców (§ 15 ust. 1 umowy). Zgodnie z § 15 ust. 3 zdanie pierwsze umowy przewalutowanie następuje poprzez podpisanie aneksu do umowy kredytu. Zgodnie z zdaniem czwartym i piątym ww. postanowienia umownego, pozostała do spłaty kwota kredytu jest przeliczana według kursów walut obowiązujących w Banku na dwa dni przed zakończeniem okresu odsetkowego. W przypadku przewalutowania kredytu udzielonego w walucie obcej na złote zastosowanie znajdzie kurs sprzedaży waluty kredytu.

W § 19 ust. 8 i ust. 9 zostały zawarte oświadczenie dotyczące tego, że kredytobiorcom znane jest ryzyko wynikające ze zmiany kursu waluty obcej w stosunku do złotych oraz ryzyko wynikające ze zmiany stopy procentowej i zostali o tych ryzykach poinformowani przez pracownika lub przedstawiciela banku w trakcie procedury udzielania kredytu.

Zgodnie z treścią regulaminu w przypadku jednorazowej wypłaty:

- do 10.000.000 zł (lub równowartości tej kwoty w innych walutach) uruchomienie pożyczki następuje z zerową datą waluty, to jest w dniu pozytywnego zweryfikowania przez Bank kompletu dostarczonych dokumentów potwierdzających ustanowienie zabezpieczeń i spełnienia innych warunków, zgodnie z umową pożyczki. Jeżeli weryfikacja dokumentów nastąpi do godziny 11:00 wypłata zostanie dokonana w dniu weryfikacji. W przypadku zakończenia weryfikacji dokumentów po godzinie 11:00 wypłata będzie dokonana następnego dnia roboczego. W każdym przypadku wypłata środków nastąpi najpóźniej w ciągu 4 dni od złożenia prawidłowych dokumentów przez klienta. Kwota pożyczki w walucie obcej wykorzystywanej w złotówkach, będzie przeliczana na PLN według kursu kupna waluty pożyczki obowiązującego w Banku w momencie wypłaty,

- powyżej 10.000.000 zł (lub równowartości tej kwoty w innych walutach) wypłata nastąpi z datą waluty transakcji S. tzn. drugiego dnia roboczego po pozytywnym zweryfikowaniu przez Bank kompletu dostarczonych dokumentów potwierdzających ustanowienie zabezpieczeń i spełnienia innych warunków, zgodnie z umową pożyczki. Jeżeli weryfikacja dokumentów nastąpi do godziny 11:00 wypłata zostanie dokonana drugiego dnia roboczego. W przypadku zakończenia weryfikacji dokumentów po godzinie 11:00 będzie to traktowane jako zakończenie weryfikacji następnego dnia roboczego i od tego dnia będzie ustalana data waluty S.. W każdym przypadku wypłata środków nastąpi najpóźniej w ciągu 6 dni od złożenia prawidłowych dokumentów przez klienta. Kwota pożyczki w walucie obcej wykorzystywana w złotówkach, będzie przeliczana na PLN według kursu kupna waluty pożyczki obowiązującego w Banku na dwa dni robocze przed dniem wypłaty.

(dowód: decyzja kredytowa – k. 198-199, umowa kredytu – k. 31-37 oraz k. 201-207, regulamin pożyczki osobistej dla klientów (...) (...) w (...) Bank (...) Spółka Akcyjna – k. 38-44, tabela opłat i prowizji kredytu mieszkaniowego – k. 53-55)

Wypłata kredytu nastąpiła w dniu 29.10.2008 r. w łącznej kwocie 603.729,71 CHF co stanowiło równowartość kwoty 1.526.228,70 zł przy kursie 2,5280.

(dowód: zaświadczenie – k. 45)

W dniu 03.12.2008 r. strony podpisały aneks nr (...) do umowy, sporządzony w dniu 26.11.2008 r. na podstawie którego powodowie rozpoczęli spłatę udzielonego kredytu w walucie obcej (...). Aneks wszedł w życie w dniu jego podpisania przez strony (§1 oraz § 3 ust. 1 aneksu do umowy).

(dowód: aneks nr (...) – k. 392, pismo pozwanego – k. 129)

Ani przed, ani po zawarciu umowy powodów nie informowano o sposobie ustalania kursów walut w ramach (...), w tym jak zostanie obliczona kwota wypłaconego kredytu oraz kwota rat spłaty.

(dowód: zeznania powoda – k. 394)

Powodowie tytułem spłaty rat kredytu w okresie od dnia 31.08.2010 r. do dnia 30.04.2020 r. wpłacili na rzecz pozwanego kwotę 381.268,97 CHF.

(okoliczność bezsporna; dowód: zaświadczenie – k. 45-52)

Powodowie pismem z dnia 13.07.2020 r. wezwali pozwanego do zapłaty kwoty 11.973,98 zł oraz 461.401,52 CHF tytułem zwrotu świadczeń spełnionych przez nich nienależnie spełnionych do dnia 31.03.2020 r. Reklamacja wraz z

wezwaniami została doręczona pozwanemu w dniu 14.07.2020 r. W odpowiedzi z dnia 16.07.2020 r. pozwany Bank nie uznał roszczeń powodów.

(dowód: reklamacja wraz z wezwaniem do zapłaty wraz z potwierdzeniem nadania oraz doręczenia – k. 56-61, pismo pozwanego – k. 62-63)

Sąd zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności, należy odnieść się do wniosku pozwanego o odrzucenie pozwu z uwagi na nieprawidłowe oznaczenie strony pozwanej w pozwie przez powodów. Powodowie w piśmie z dnia 09.07.2021 r., dokonali sprecyzowania oznaczenia strony pozwanej. Z treści pozwu oraz załączonych do niego dokumentów jasno wynika, że intencją strony powodowej było pozwanie Raiffeisen Bank (...) z siedzibą w W., (...) Bank (...) (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce. Powyższe znajduje potwierdzenie w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16.01.2015 r. sygn. akt III CSK 72/14 „Mylne oznaczenie w pozwie strony pozwanej nie daje więc samo przez się podstawy do odrzucenia pozwu, gdy z uzasadnienia zawartego w nim żądania jest widoczne kogo powód miał zamiar pozwać (wyrok SN z dnia 22 czerwca 2006 r., V CSK 139/06, postanowienie SN z dnia 15 maja 2009 r., II CSK 681/08). Tym bardziej więc niewłaściwe określenie wyłącznie siedziby osoby prawnej, przez wskazanie siedziby jej oddziału utworzonego w Polsce i wpisanego do rejestru przedsiębiorców nie uzasadnia uznania, że stroną pozwaną jest oddział osoby prawnej nie mający zdolności sądowe.”. Mając na uwadze powyższe, Sąd postanowieniem z dnia 09.11.2021 r. wobec braku spełnienia przesłanek z przepisu art. 199 § 1 k.p.c., odmówił odrzucenia pozwu.

Sąd nie znalazł również podstaw do uwzględnienia wniosku strony pozwanej o zwrot pisma z dnia 27.12.2021 r. wniesionego przez powodów. W ocenie Sądu nie zostały spełnione przesłanki wskazane w art. 130^{1a} § 1 k.p.c., które uzasadniałyby zwrot pisma, wobec czego wniosek pozwanych w tym zakresie został oddalony. Ponadto, pismo doręczono już stronie przeciwnej, co skutkowało stanem zawisłości sporu w tym przedmiocie. Nie było przeto procesowej możliwości jego skutecznego zwrotu.

Roszczenie powodów o ustalenie nieważności umowy kredytu hipotecznego wraz z aneksem z dnia 3 grudnia 2008 r. uznano za zasadne, albowiem w ocenie Sądu, mimo, że sama konstrukcja umowy nie jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, to jednak zawiera ona postanowienia niedozwolone, których eliminacja skutkuje obiektywnym brakiem możliwości jej wykonania przez obie strony zgodnie z jej istotą. W związku z tym zasadnym było również roszczenie o zapłatę wywodzone z powyższej podstawy.

Stan faktyczny został ustalony w oparciu o dokumenty przedłożone do akt sprawy, których wiarygodności żadna ze stron nie kwestionowała oraz zeznania świadków i powodów nie stwierdzając podstaw do podważenia ich wiarygodności.

Przesłuchani w sprawie świadkowie G. T. (k. 311-315) oraz A. S. (k. 366-370) nie mieli bezpośredniego kontaktu z powodami (w zakresie ich obowiązków nie znajdowała się obsługa klientów, którym były udzielane kredyty) w związku z czym zeznali na ogólne procedury udzielania kredytów w pozwanym banku.

Powodowie ostatecznie w żądaniu głównym domagali się ustalenia nieważności umowy kredytowej wraz z aneksem nr (...) łączącej ich z pozwanym Bankiem z uwagi na zawarcie w niej niedozwolonych i nieskutecznych postanowień umownych oraz zapłaty z tego tytułu. Na wypadek oddalenia tego żądania – zapłaty z tytułu uznania za niedozwolone i bezskuteczne wobec nich postanowień abuzywnych umowy oraz regulaminu.

Wskazywane przez powodów postanowienia dotyczyły mechanizmu denominacji kwoty kredytu wyrażonej w walucie szwajcarskiej, a wypłacanej i spłacanej w walucie polskiej i związanych z tym przeliczeń według kursów walut, które to kursy – według ich stanowiska - pozwany mógł kształtować dowolnie. W ocenie powodów skutkiem tego umowa jest bezwzględnie nieważna.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

W ocenie Sądu powodowie mają interes prawny w wystąpieniu z żądaniem pozwu, a polega on na tym, że w istocie domagają się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie umowy stosunku prawnego lub jego treści w przypadku wyeliminowania niektórych ich postanowień z uwagi na ich niedozwolony charakter. Zgodnie z art. 385¹ k.c. skutkiem eliminacji takich postanowień nie zawsze musi być upadek całej umowy, gdyż co do zasady powinna ona obowiązywać dalej w zmienionej treści. W przypadku umowy długoterminowej, jakim jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn, zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle takiej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności lub nieistnienia stosunku prawnego, jakim jest umowa kredytu wskutek jej upadku spowodowanego następczym powołaniem się przez kredytobiorcę – konsumenta – na niedozwolony charakter niektórych jej zapisów, względnie ustalenie, że te zapisy nie są dla niego wiążące (są bezskuteczne).

Dla rozstrzygnięcia o żądaniach stron w pierwszej kolejności rozważyć należało, jaki jest charakter umowy podpisanej przez strony i czy wskazywane przez powodów postanowienia miały charakter niedozwolony.

Zasadnicze postanowienia umowy w ocenie Sądu spełniają przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia – dalej pr. bank.) i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem strony umowy, kwota i waluta kredytu (603.729,71 CHF), cel, na jaki został udzielony (zakup domu mieszkalnego), zasady i termin jego spłaty (ratalnie), wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany (suma umownej marży i zmiennej stopy referencyjnej) oraz inne niezbędne warunki wynikające z art. 69 ust. 2 powołanej ustawy.

Oceny postanowień ww. umowy nie zmienia okoliczność, że kwota udzielonego kredytu została określona i poddana oprocentowaniu w walucie szwajcarskiej, a miała być wypłacona i spłacana w walucie polskiej. Zgodnie z art. 358 § 1 k.c., w jego brzmieniu w dacie zawierania umowy, zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogły być wyrażone tylko w pieniądzu polskim z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie. Już w tej dacie art. 69 ust. 2 pkt 2 pr. bank. przewidywał możliwość zawierania umów kredytu ze wskazaniem waluty obcej, zaś wyjątek dopuszczający tego typu umowy z udziałem banków wynikał z obowiązujących wówczas przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe (pr. dewiz.). Zgodnie z art. 3 ust. 1 i 3 pr. dewiz. oraz art. 1 i 2 pkt 18 pr. dewiz. dokonywanie obrotu dewizowego przez banki było dozwolone m.in. wówczas, gdy dotyczyło zawarcia umowy lub dokonania innej czynności prawnej powodującej lub mogącej powodować dokonywanie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami rozliczeń w walutach obcych albo przeniesienie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami własności wartości dewizowych, a także wykonywania takich umów lub czynności.

Nie ulega wątpliwości, że postanowienia umowy zawartej przez strony przewidywały rozliczenia kredytu w walucie szwajcarskiej, wypłatę kredytu w PLN na finansowanie zobowiązań w kraju i spłatę w PLN. Tym samym umowa stron mogła powodować rozliczenia w walutach obcych i przenoszenie własności wartości dewizowych, a zatem mieściła się w ramach ustawowego zezwolenia, stanowiącego jednocześnie wyjątek od zasady wyrażonej w art. 358 § 1 k.c.

Jak już wskazano, w umowie wyraźnie określono, że wypłata kredytu nastąpi w PLN na zakup domu mieszkalnego w Polsce. Spłata kredytu wyrażonego w (...) początkowo następowała w złotych, a następnie w frankach szwajcarskich. Powód P. D. zeznał „My zabezpieczyliśmy środki w PLN, na spłatę raty kredytu, a bank pobrał z rachunku środki które przeliczył wg własnej tabeli. Dokonał tego po tym mniej korzystnym dla nas kursie. Już po pierwszej racie

zorientowaliśmy, że jest to dla nas bardzo niekorzystne. Poprosiliśmy bank o umożliwienie nam spłaty bezpośrednio w (...). Bank się na to zgodził i od tego momentu zabezpieczaliśmy kwotę w (...), dokonując spłaty w tej walucie. Założono nam rachunek walutowy.”(k. 394).

Oznaczałoby to, że walutą zobowiązania kredytowego był frank szwajcarski ((...)), jednak walutą jego wykonania – zgodnie z treścią umowy – miała być waluta polska (PLN).

Istota umowy sprowadzała się zatem do zobowiązania Banku, że postawi do dyspozycji kredytobiorców pewną kwotę w PLN, która w dacie wypłaty stanowić miała równowartość kwoty wyrażonej dokładnie w (...), zaś powodowie zobowiązali się spłacać w PLN równowartość rat kredytu wyrażonych w (...) według wartości takiej raty na dzień spłaty.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego i jako takie stanowią jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant. O akceptacji takiej świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r. Umowa taka jest nadto dopuszczalna na podstawie art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Istota umowy stron polegała bowiem na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powodów równowartości określonej kwoty pieniędzy z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie takiej równowartości, przy czym miernikiem tych wartości pozostawać miał kurs waluty szwajcarskiej do waluty polskiej. Zauważyć trzeba, że ryzyko zmiany kursu waluty przyjętej jako miernik wartości świadczenia z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość kredytu w PLN, którą miał oddać do dyspozycji Bank, a nadto podwyższając jego wartość, którą miał spłacać kredytobiorca, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość tych świadczeń. W konsekwencji trudno uznać, aby konstrukcja umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, a realizowanego w walucie polskiej, była w swej zasadzie sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego. Ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża bowiem obie strony.

Niemniej, wskazany mechanizm obliczania wzajemnych zobowiązań w sposób określony w umowie stron wymaga oceny w aspekcie sposobu ustalania kursu waluty niezbędnego do tych operacji, gdyż powodowie podnieśli zarzut, że postanowienia umowy w tym zakresie mają charakter niedozwolony.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym już orzecznictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (wyrok SA w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 ; wyrok SA Warszawa z dnia 15 maja 2012 r. w sprawie VI ACa 1276/11, wyrok SA w Poznaniu z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...) na tle wykładni dyrektywy (...), i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (czyli dotyczących kursów walutowych stosowanych do rozliczeń umów kredytowych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44

powołanego wyroku), należy przyjąć, że postanowienia umowy stron w tym zakresie, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie, podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego (art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. drugie k.c.). W przypadku uznania ich za niedozwolone, a tym samym za niewiążące kredytobiorcę, który zawiera umowę jako konsument, konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

Nie ulega wątpliwości, że powodowie zawarli umowę jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c. Okoliczność ta nie była kwestionowana przez pozwanego, jak również zgromadzony w sprawie materiał dowody nie prowadzi do odmiennego wniosku.

W konsekwencji należy dokonać oceny postanowień dotyczących kursów używanych do przeliczenia zobowiązań stron w ramach umowy. Ich istota sprowadza się do wskazania, że wysokość zobowiązań wynikających z umowy będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty. Bezsprene mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób, gdyż umowa w tym względzie odsyła tylko do „Tabeli kursów” definiowanej jako tabela kursów walut dla dewiz w (...) Bank (...) S.A. Oznacza to, że zgodnie z umową Bank miał całkowitą swobodę w zakresie ustalania kursu waluty. Ponadto nie ulega wątpliwości, umowa stron stanowiła wzorzec stosowany w Banku. Układ umowy wskazuje, że kredytobiorcy mogli określić potrzebną im kwotę w walucie PLN, USD, (...), EUR, określić przeznaczenie kredytu, uzgodnić okres kredytowania, sposób zabezpieczenia, wskazać rachunki do wypłaty i spłaty kredytu. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że pozostałe postanowienia i oświadczenia były możliwe do wynegocjowania. Do tego byłoby bowiem konieczne wykazanie, że kredytobiorca miał realny wpływ na kształt każdego z tych postanowień, czyli przedstawiono mu możliwość jego zmiany, z której zrezygnował. Przesłuchany w sprawie świadek G. T. wskazała, że „klient miał możliwość negocjowania warunków, ale inicjatywa zawsze należała do klienta (...). Nie było zamkniętego katalogu elementów mogących podlegać negocjacjom. (...) Wszelkie negocjacje dot. zastosowania odstępstwa od oferty standardowej miały charakter indywidualny i były przekazywane przez doradcę do dedykowanej jednostki w centrali Banku odpowiadającej za negocjowanie warunków. Klienci mieli możliwość negocjowania kursu wypłaty, negocjacje zawsze miały charakter indywidualny, a inicjatywa ich podjęcia należała do klienta (...) negocjacjom mogły podlegać parametry kredytowania, wysokości opłat i prowizji, warunki jakie należało spełnić w celu uruchomienia kredytu, czasu na ustanowienie zabezpieczenia. Z uwagi na indywidualne charakter negocjacji nie było uzasadnienia do wprowadzenia procedury w tym zakresie” (k. 312v oraz 315v). Świadek A. S. zeznał, że zdarzały się przypadki negocjacji kursu uruchomienia kredytu. Głównie były to parametry cenowe, ale zdarzały się również inne – dotyczące treści postanowień, warunków umowy kredytowej czy regulaminu. Ten sam świadek, w odpowiedzi na pytanie czy była możliwość negocjacji warunków umowy w zakresie kursu wypłaty i spłaty kredytu zeznał, że „Była taka możliwość, ale w ograniczonym zakresie. Znane są mi przypadki, że klienci wynegocjowali inny (bardziej korzystny) kurs uruchomienia kredytu. Z uwagi na długoterminowy charakter zobowiązania nie negocjowaliśmy kursu spłaty. Natomiast zdarzają się indywidualne przypadki, że przy częściowej lub całkowitej spłacie klienci ustalają z bankiem inny kurs sprzedaży niż ten z tabeli” (k.368).

Natomiast powód P. D. zeznał „Z bankiem można było negocjować dwa parametry tego kredytu tj. marżę banku i prowizja od udzielonego kredytu. Mówiąc o marży mam na myśli jeden ze składników oprocentowania umownego. (...) O negocjacji został zawężony do tych dwóch parametrów przez przedstawiciela banku. Nie podejmowaliśmy próby negocjacji innych warunków, gdyż nie wiedzieliśmy, że jest taka możliwość. Przedstawiciel banku powiedział nam, że możemy negocjować tylko te dwa parametry.(...)Tak jak mówiłem, wydaje mi się, że to inicjatywa pracownika banku była możliwość negocjacji wskazanych przeze mnie dwóch parametrów.” (k. 394).

W tym konkretnym przypadku nie wykazano jednak aby przyjęte rozwiązania były wynegocjowane w sposób odbiegający od typowych. W tej sytuacji sąd dał wiarę powodowi, że nie poddano ich jakimkolwiek negocjacjom. Nie potwierdzili tego też świadkowie, zeznając jedynie na okoliczność pewnych praktyk. Nie wykazano, że miały one zastosowanie w przypadku powodów. Taka konkretna okoliczność nie wynika natomiast ani z zeznań powodów, ani świadków, co oznacza, że postanowienia w zakresie kursów wymiany stosowanych w Tabeli nie były uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c.

Nie sposób przy tym przyjąć, że takie uzgodnienie nastąpiło w wyniku wskazania rachunku do obsługi kredytu prowadzonego w PLN. Wskazanie takie w żaden sposób nie odnosi się bowiem do kursu, który miałby być przyjmowany do rozliczenia kredytu.

Brak jest dowodu, aby kredytobiorcy zostali poinformowani, w jaki sposób te kursy i ta tabela jest kształtowana i świadomi tego wyrazili zgodę na ich stosowanie. Powód wskazał „Nie ustalaliśmy w jaki sposób będzie ustalany kurs wymiany, edukacja odnośnie tabeli kursów, spreadów przyszła dużo później. (...) Nie mieliśmy świadomości w jaki sposób bank przelicza PLN na (...), po jakim kursie. Przekonaliśmy się o tym dopiero w momencie wypłaty kredytu i spłaty pierwszej raty.(...) Nie rozmawialiśmy z bankiem na temat wg jakich kursów będzie dokonywane przeliczenie.(...) O tym, że bank stosuje własne tabele kursowe powzięliśmy informacje w momencie wypłaty kredytu i spłaty pierwszej raty. Widzieliśmy różnicę pomiędzy kursem stosowanym przez bank, a kursem rynkowym i dlatego poprosiliśmy o aneks.” (k. 394). W ocenie Sądu nie doszło zatem do indywidualnego uzgodnienia wszystkich postanowień umowy. Dla wykazania takiego faktu konieczne byłoby bowiem udowodnienie nie tyle, że powodowie mieli możliwość formułowania pytań i negocjacji, lecz że taka możliwość była im realnie przedstawiona w odniesieniu do poszczególnych postanowień i świadomie z niej zrezygnowali. Tego pozwany nie udowodnił.

W konsekwencji, w ocenie Sądu nie ma podstaw do przyjęcia, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, wyznaczającego wysokość zobowiązania powodów względem pozwanego, a tym samym i wysokość świadczenia głównego banku, zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie.

Powodowie wskazywali, że zawarte w umowie rozwiązania są niedozwolone. Należało zatem rozważyć, czy – skoro dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powodów jako konsumentów. Odwołują się one do tabeli, co do której wskazano jedynie, że chodzi o tabelę obowiązującą w banku, bez wskazania, w jaki konkretnie sposób jest ona ustalana i jak ustalone są umieszczone tam kursy walut. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Nie można uznać, aby tak sformułowane postanowienia były wystarczające jednoznaczne. Kwestionowane postanowienia umowy wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu, którą należy wypłacić w PLN (§2 ust. 1 umowy) oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości rat spłaty (§13 ust. 3 umowy). Zważywszy, że sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mógł on być wyznaczony jednostronnie przez Bank, czego nie zmienia okoliczność, że w pewnym zakresie mógł też doznawać ograniczeń ze strony regulatora rynku, czy z uwagi na sytuację gospodarczą, gdyż kredytobiorca nie miał na to żadnego wpływu. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczania) zobowiązań wynikających z umów kredytu bankowego utrwalony jest już pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18). Wysokość kredytu wyrażonego w walucie obcej do wypłaty w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej, będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależą bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy. Powyższe oznacza, że po zawarciu umowy kredytobiorcy mieli ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości kwoty, jaka zostanie im wypłacona (Bank miał na to kilka dni roboczych, w trakcie którym mógł zmienić swój kurs), a następnie wysokości zadłużenia w PLN, skoro kursy wymiany w toku dalszego wykonywania umowy określić miał Bank. Pozwany mógł zatem w sposób dowolny kształtować wysokość swojego zobowiązania do wypłaty kwoty kredytu, jak również wysokość zobowiązania kredytowego w toku spłaty kredytu. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować zmianami kursu przyjętego do rozliczenia kredytu.

W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanych postanowieniach jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że była ona sprzeczna z dobrymi obyczajami i naruszała rażąco interesy kredytobiorców w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę

zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – uchwała SN z 20 czerwca 2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na kredytobiorców całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości ich zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu. Dodatkowo wskazać należy, że swobodę ustalania kursu przez Bank eliminować by mogła jedynie możliwość wypłaty kredytu w walucie kredytu oraz spłaty w tej walucie, gdyż do wszystkich pozostałych walut Bank miał prawo stosować własny kurs. Oznacza to również, że możliwość spłaty w walucie kredytu nie przywracała wystarczająco nierównowagi między stronami wynikającej z tego, że na etapie wypłaty kredytu, którego wysokość określono w (...), ale wypłata miała nastąpić wyłącznie w PLN, wysokość wypłacanego kredytu w PLN ostatecznie zależała zawsze od decyzji Banku w ramach tabeli. Wprost w § 15 ust. 3 zdanie czwarte i piąte umowy wskazano, że pozostała do spłaty kwota kredytu jest przeliczana według kursów walut obowiązujących w Banku na dwa dni przed zakończeniem okresu odsetkowego. W przypadku przewalutowania kredytu udzielonego w walucie obcej na złote zastosowanie znajdzie kurs sprzedaży waluty kredytu. W związku z tym możliwość przewalutowania kredytu nie eliminowała możliwości jednej ze stron do swobodnego ustalania wysokości świadczenia.

Oceny powyższej nie zmienia również okoliczność, że spłata kredytu mogła nastąpić zarówno w walucie kredytu, jak i w innej walucie. Możliwość taka nie eliminowała bowiem zaburzenia równowagi stron, do której dochodziło na etapie uruchomienia kredytu po kursie zależnym wyłącznie od Banku.

W świetle powyższych okoliczności przyjąć należy, że postanowienia uprawniające Bank do jednostronnego i nieskrępowanego ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia umowy stron należy uznać za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c. Nie ma znaczenia, czy z możliwości dowolnego kształtowania kursu Bank korzystał. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (uchwała SN z 20 czerwca 2018 r. w sprawie III CZP 29/17).

Skoro zatem dla oceny abuzywności zapisów umów istotny jest stan z daty ich zawarcia, to bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, w jaki sposób pozwany wykonywał lub wykonuje umowę, w szczególności to, w jaki sposób ustalał, czy też ustala swoje kursy, czy odpowiadały one kursom rynkowym, w jaki sposób pozyskiwał środki na prowadzenie akcji kredytowej i w jaki sposób księgował, czy też rozliczał te środki oraz środki pobrane od kredytobiorców. Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostawała również późniejsza zmiana tej umowy, wprowadzona na podstawie aneksu. Miałaby ona znaczenie, gdyby aneks został zawarty w celu jednoznacznego wyeliminowania postanowień niedozwolonych, o których abuzywności kredytobiorca został poinformowany lub miał tego świadomość, a nadto godził się na ich zastosowanie do przeszłych rozliczeń, w ramach zmiany umowy decydując się na ich wyeliminowanie wyłącznie na przyszłość. Tymczasem zmiana umowy za pomocą aneksu i spłata zadłużenia w walucie (...) nie ma znaczenia. Saldo zadłużenia nie uległo zmianie i wynikało z pierwotnie wyliczonej kwoty udzielonego kredytu na podstawie abuzywnych postanowień. Zawarcie aneksu nie spowodowało, że została „naprawiona” pierwotna wadliwość umowy. Dodatkowo, należy podkreślić, że ustalenie czy określone postanowienie umowy było niedozwolone dokonuje się na chwilę zawarcia umowy, a nie aneksu zmieniającego tą umowę.

Podsumowując, w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie i kształtowały zobowiązania kredytobiorców w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c., a w związku z tym nie wiążą powodów. Wyeliminowanie wskazanych zapisów przy zachowaniu postanowień dotyczących określenia kwoty kredytu w (...) oznaczałoby, że kwota kredytu powinna zostać przeliczona na PLN, a kredytobiorcy w terminach płatności kolejnych rat powinni spłacać raty w PLN, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby

nastąpić takie rozliczenia. Nie ma przy tym możliwości zastosowania w miejsce wyeliminowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy (...)dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...):

a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następczo je zaakceptuje,

b) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),

c) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałyby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),

d) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),

e) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

Wskazać przy tym trzeba, że ani prawo unijne, ani prawo polskie nie wymaga, aby w związku z zastrzeżeniem klauzuli abuzywnej konsument bezwzględnie uzyskał możliwość powołania się na nieważność całej umowy (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie (...), J. P. i V. P. przeciwko SOS financ spol. sr.o., (...)-144, pkt 33).

Brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala jednak na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych pozwalałyby na ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej np. przez odniesienie się do tej waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski lub innych kursów wskazywanych przez strony w umowie. Nie ma zwłaszcza możliwości sięgnięcia po przepis art. 358 § 2 k.c., który posługuje się kursem średnim NBP w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Po pierwsze, świadczenie obu stron było wyrażone w walucie polskiej (wyplata kredytu i jego spłata następowały bowiem w PLN, a (...) był tylko walutą indeksacyjną). Po drugie, wspomniany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie z dniem 24 stycznia 2009 r.), zaś uznanie pewnych postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Nawet gdyby uznać, że art. 358 § 2 k.c. mógłby być stosowany do skutków, które nastąpiły po dacie jego wejścia w życie, to nadal brak byłoby możliwości ustalenia kursu, według którego należałoby przeliczać zobowiązania stron sprzed tej daty, czyli przede wszystkim ustalić wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu.

W ocenie Sądu eliminacja postanowień określających kurs wymiany i brak możliwości uzupełnienia umowy w tym zakresie skutkuje obiektywnym brakiem możliwości jej wykonania przez obie strony zgodnie z jej istotą, tj. jako umowy kredytu bankowego.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 pr. bank. umowa kredytu polega bowiem na tym, że Bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Po wyeliminowaniu z umowy stron postanowień dotyczących kursów wymiany, wiadomo jedynie, że Bank zobowiązuje się postawić do dyspozycji kredytobiorcy równowartość określonej kwoty franków szwajcarskich w złotych polskich, lecz nie wiadomo, jak ma być ustalona ta równowartość (według jakiego miernika). Podobnie nie wiadomo, jaką kwotę powinni zwrócić kredytobiorcy, która miałaby być równowartością rat określonych w (...). Nie eliminuje tego możliwość spłaty w (...), gdyż nie w takiej walucie nastąpiła wypłata kredytu, a co więcej, nie wiadomo, czy Bank wywiązał się ze swojego zobowiązania, gdyż nie wiadomo, na podstawie jakiego kursu przeliczył równowartość kredytu określonego w (...) na wypłatę w PLN. W konsekwencji nie da się ustalić kwoty kredytu w walucie wykonania zobowiązania, a brak jednoznacznego określenia kwoty kredytu udostępnianego i podlegającego zwrotowi (czy to w postaci ściśle określonej kwoty, czy to przez ściśle i jednoznaczne określenie parametrów do jej ustalenia – np. kursu wymiany) oznacza brak jednego z przedmiotowo istotnych elementów umowy kredytu wskazanych w art. 69 pr. bank. Brak jednego z takich elementów oznacza, że umowa jest niezgodna z art. 69 pr. bank. i tym samym sprzeczna z prawem i z tego względu nieważna (art. 58 k.c.). Nieważność umowy oznacza, że nie istnieje stosunek zobowiązaniowy między stronami, jaki miałby powstać w wyniku jej zawarcia.

Dodać należy, że wobec pierwotnej wady przedmiotowej umowy, aneks sporządzony do umowy nie mógł wprowadzać w niej skutecznych zmian. Skoro mechanizm denominacji został w praktyce od początku uznany za bezskuteczny, to nie mogła skutecznie sanować go kolejna blankietowa umowa, zawarta w warunkach braku świadomości kredytobiorcy, co do istoty pierwotnej wadliwości rozwiązań uznanych za abuzywne.

Z podanych przyczyn, na podstawie art. 189 k.p.c. w związku z art. 58 § 1 k.c. i art. 69 pr. Bank., powództwo o ustalenie nieważności umowy kredytu mieszkaniowego nr (...) wraz z aneksem nr (...) z dnia 03.12.2008 r. stron należało uwzględnić, o czym Sąd orzekł jak w **punkcie II sentencji wyroku.**

Z uwagi na powyższe w oparciu o art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 381.268,97 CHF o czym orzekł jak w **punkcie I sentencji wyroku.**

Powyższa kwota stanowi sumę wpłat od dnia 31.08.2010 r. do dnia 30.04.2020 r. uiszczonymi przez powodów tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych. Powyższa kwota nie była sporna między stronami – pozwany w piśmie z dnia 30.11.2021 r. przyznał, że powodowie w ww. okresie dokonali spłaty w takiej właśnie wysokości (k. 423).

Bezzasadne jest powoływanie się na przez Bank na brak obowiązku zwrotu świadczenia z uwagi na przepisy art. 411 k.c., gdyż w pkt. 1 tej regulacji wyraźnie wskazano, że nie dotyczy on sytuacji, w której zwrot ma dotyczyć świadczenia spełnionego m.in. w wykonaniu nieważnej czynności prawnej – jak w sprawie niniejszej.

Strona powodowa spłacając kredyt nie spełniała również świadczeń z tytułu umowy przed nadejściem terminu ich wymagalności (art. 411 pkt 4 k.c.), skoro z uwagi na nieważność umowy nie była zobowiązana do takich spłat, a co najwyżej do zwrotu świadczenia nienależnego, jakim stała się wypłacona jej kwota kredytu.

Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń co do wszystkich dochodzonych kwot zapłaconych przez powodów. Podniesiony przez pozwanego zarzut nie zasługuje na podzielenie. Pobranie środków z rachunku bankowego powodów przez Bank następowało w wyniku nieważnej czynności prawnej nie można tego określić jako świadczenia okresowego. Zastosowanie zatem znajdzie co do zasady w niniejszej sprawie dziesięcioletni termin przedawnienia, albowiem roszczenie powodów powstało przed zmianą przepisów wprowadzonych ustawą z 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 poz. 1104). Zgodnie bowiem z art. 5 ust. 3 ww. ustawy do przysługujących konsumentowi roszczeń powstałych przed dniem wejścia jej w życie i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, których terminy przedawnienia są określone w art. 118 i art. 125 § 1 kodeksu cywilnego, stosuje się jego przepisy w brzmieniu dotychczasowym. Skoro zatem powodowie dochodzą roszczenia

z tytułu pobranych im środków w okresie pomiędzy 31.08.2010 r. do 30 kwietnia 2020 r. to w dacie wejścia w życie zmienianych przepisów – 9 lipca 2018 r. – dziesięcioletni termin przedawnienia nie upłynął, a zatem ma on zastosowanie w dalszym ciągu w zakresie roszczeń powodów z tytułu zapłaty. Należy odwołać się też do wyroków (...) z dnia 22.04.2021 r. w sprawie (...)i z dnia 10.06.2021 r. w sprawie (...)oraz w połączonych sprawach od (...)uznając w tej mierze zarzut za bezskuteczny. Zgodnie z wyrokami (...), przepisy dyrektywy (...)w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich sprzeciwiają się przedawnieniu roszczeń konsumenckich, mających na celu stwierdzenie, że dane postanowienia umowne mają charakter nieuczciwy, jednak nie sprzeciwiają się przedawnieniu roszczeń restytucyjnych będących następstwem takiego stwierdzenia. Co więcej, bieg terminu przedawnienia takich roszczeń nie może się skończyć przed datą powzięcia przez konsumenta wiedzy o niedozwolonym charakterze takiego postanowienia, względnie przed dniem, w którym przy zachowaniu przeciętnej staranności wiedzę taką mógł obiektywnie rzecz biorąc powziąć. „Należy zauważyć, że termin przedawnienia może być zgodny z zasadą skuteczności tylko wtedy, gdy konsument miał możliwość poznania swoich praw przed rozpoczęciem biegu lub upływem tego terminu.”(teza 46 do wyroku (...) (...)). Nie oznacza to jednak, że zdarzenie to nie może nastąpić później to jest pomiędzy dowiedzeniem się o wadach umowy np. od adwokata, a momentem złożenia pozwu w sądzie. Wskazano tam również, że zasadę skuteczności ochrony praw konsumentów „...należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie krajowemu uregulowaniu przewidującemu, że wytoczone przez konsumenta powództwo o zwrot kwot nienależnie wypłaconych na podstawie nieuczciwych warunków umownych w rozumieniu dyrektywy 93/13 lub warunków sprzecznych z wymogami dyrektywy (...) podlega trzyletniemu terminowi przedawnienia rozpoczynającemu bieg w dniu, w którym nastąpiło bezpodstawne wzbogacenie.” (teza 66 do wyroku (...) z dnia 22.04.2021 r. w sprawie w sprawie(...)). Podnoszono jednak, że z uwagi na tak krótki okres przedawnienia w prawie krajowym – 3 lata, nie można tego uznać za czas możliwy na podjęcie stosownej reakcji przez konsumenta. Podobnie wcześniej omawiany wyrok (...) dotyczy 5 letniego okresu przedawnienia liczonego w prawie francuskim od dnia zawarcia umowy. W prawie polskim okres przedawnienia tego typu roszczeń wynosił 10 lat tak więc jest w ocenie Sądu dostatecznym na pozyskanie stosownej wiedzy i podjęcie kroków procesowych przez konsumenta.

Podobne stanowisko do wyroku (...), w dniu 7 maja 2021 r. zajął polski Sąd Najwyższy. Sąd uznał, iż rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia rozpoczyna się w momencie zakwestionowania umowy frankowej - złożenia reklamacji, wystosowanie wezwania do zapłaty, złożenia pozwu w Sądzie.

Powodowie żądali zasądzenia odsetek od kwoty 381.268,97 CHF od dnia 14.08.2020 r. czyli następnego dnia po dniu upływu 30-dniowego terminu na rozpoznanie reklamacji powodów przez pozwanego. Żądanie powodów zostało uznane przez Sąd za zasadne. W związku z tym, Sąd na podstawie art. 481 § 1 k.c. zasądził odsetki za opóźnienie od dochodzonej kwoty od dnia 14.08.2020 r.

Uwzględnienie żądania głównego dezaktualizuje potrzebę odnoszenia się do żądania ewentualnego. Sąd pominął wniosek o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, jako nieistotny dla rozstrzygnięcia. Wniosek ten został zgłoszony w przypadku rozpoznawania przez Sąd żądania ewentualnego, jednakże z uwagi na uwzględnienie roszczenia głównego, bezcelowe było przeprowadzenie tego dowodu.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. poprzez obciążanie pozwanego obowiązkiem ich zwrotu na rzecz powodów w całości. Koszty procesu po stronie powodów obejmowały uiszczoną opłatę sądową od pozwu (1000 zł), opłatę skarbową za pełnomocnictwa (34 zł), wynagrodzenie pełnomocnika (radcy prawnego) w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (10.800 zł).

Z tego względu Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11.834 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, o czym orzekł jak **w punkcie III sentencji wyroku.**